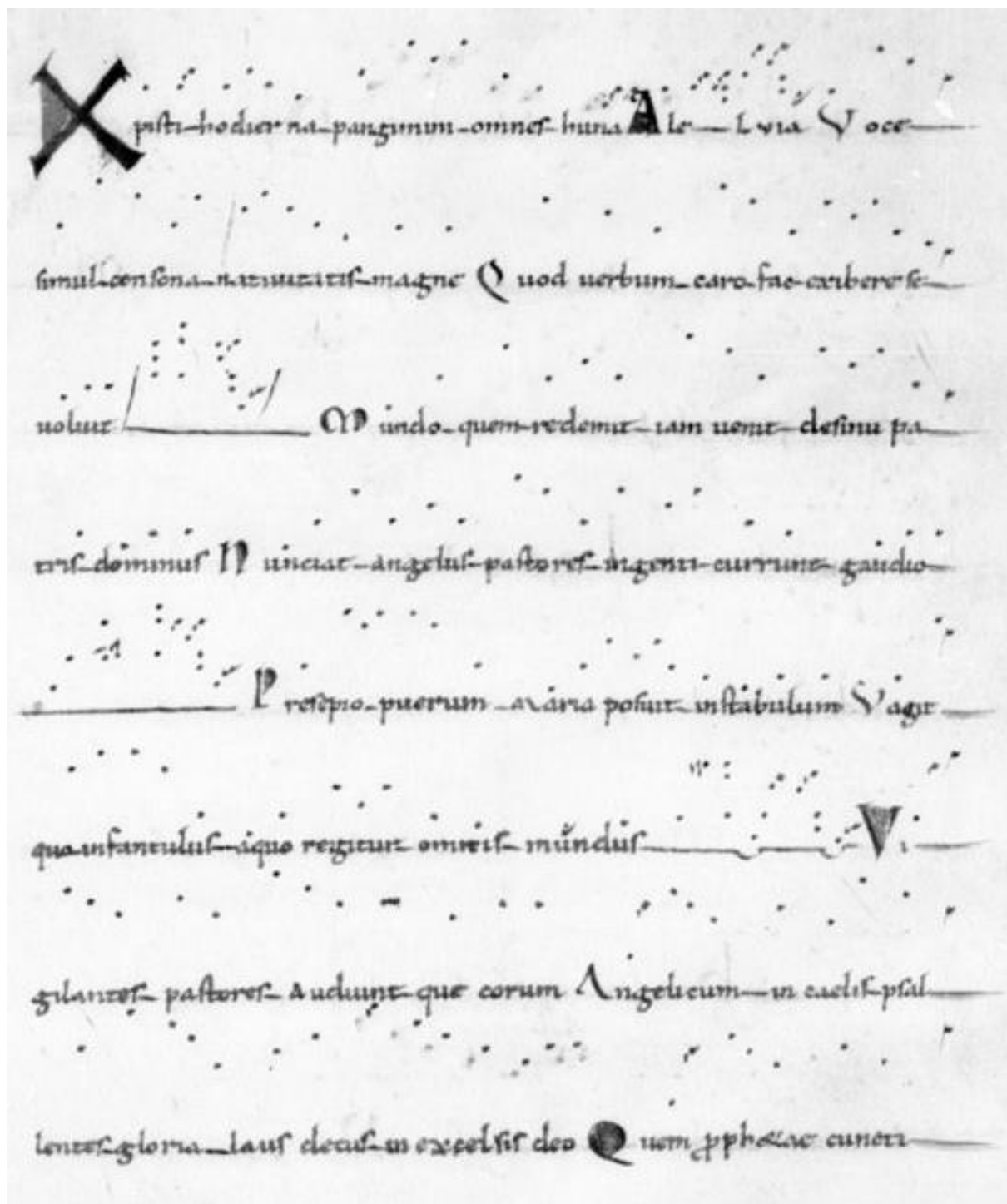

Sequentia Christi hodierna

Louis Krekelberg

- 1a. Alleluia
- 1b. Christi hodierna pangimini omnes una, Alleluia.

- 2a. Voces simul consonant nativitatis magnae.
- 2b. Verbum caro factum exhibere se voluit.

- 3a. Mundum quem redemit iam venit de sede Patris Dominus.
- 3b. Nuntiat angelus, pastores ingenti currunt gaudio.

- 4a. Praesepio puerum Maria posuit in stabulum,
- 4b. Vagiens infantulum a quo regitur omnis mundus.

- 5a. Vigilantes pastores audiuntque choros
- 5b. Angelicos in coelis psallentes gloria laus decus in excelsis Deo.

- 6a. Quem prophetae cuncti preconiarunt olim
- 6b. Iam apparet forma quam induit Dominus quem virgo mater pannis tegit.

- 7a. Exiguo tegitur diversorio qui arva condidit ac polum,
- 7b. Non hic ostris, elegit non aurificum non rutilum venit in locum.

- 8a. Mariae genitricis exultabat incontaminatus alvus enixa est auctorem omnium
Dominum.
- 8b. Ioseph valde se simul relegebat admirando retractabat quid rei actu huiusmodi
veniret.

- 9a. Monitus somnis ab angelo ut in Aegyptum fugeret cum parvulo,
- 9b. Herodem impium fugeret qui quaerit Christum callide occidere.

- 10a. Nos quoque ipsum adoremus ipsumque deprecemur simul omnes ,
- 10b. Nostris ut relaxet delictis perennis donet bonis Dominus Deus noster.

Dr. P. Stevens

- 1a. Alleluja
- 1b. Zingt allen tezamen op deze dag van Christus.

- 2a. De stemmen klinken samen om wille van de grote geboorte.
- 2b. Het Woord dat vlees geworden is heeft zich willen tonen.

- 3a. De Heer die de wereld heeft verlost is reeds gekomen van de zetel van zijn Vader.
- 3b. Een engel brengt de boodschap, de herders haasten zich op weg met grote vreugde.

- 4a. Maria heeft het kind in een stal in een kribbe gelegd,
- 4b. een zwerverskind door wie de wereld geregeerd wordt.

- 5a. En terwijl de herders waken, horen zij
- 5b. engelenkoren in de hemel psalmzingen: glorie, lof en eer aan God in den hoge.

- 6a. Die alle profeten vroeger voorspeld hebben
- 6b. verschijnt reeds in een gestalte die de Heer heeft aangenomen, Hij die zijn maagdelijke moeder met doeken beschermt.

- 7a. In een nederige herberg wordt beschermd Hij die aarde en hemel geschapen heeft,
- 7b. Hier niet op een spreekpodium, Hij heeft geen goud verkozen, is niet naar een stralende plaats gekomen.

- 8a. De onbevleete schoot van zijn moeder Maria juichte, zij heeft de Heer, de schepper van alles en allen gebaad.
- 8b. Meteen hernam zich Jozef en vol bewondering overwoog hij wat hier gebeurde.

- 9a. In de slaap werd hij door een engel gewaarschuwd om met het Kind naar Egypte te vluchten,
- 9b. en de goddeloze Herodes te ontvluchten die de Christus op slinkse wijze zoekt te doden.

- 10a. Laten ook wij Hem aanbidden en tegelijk Hem allen smeken
- 10b. dat de Heer onze God ons bevrijdt van onze misstappen en ons begiftigt met zijn eeuwige gaven.

Dr. P. Stevens

Notenvoorbeeld 1: Christi hodierna

	Grond- toon	Ambitus	Lettergr.
Strofe 1:		sol	fa-do 14
Strofe 2:		sol	fa-re 14
Strofe 3		sol	fa-re 17
Strofe 4:		sol	fa-re 17 (16)
Strofe 5 en 6:		re	do-sol 13 / 22
Strofe 7:		re	do-la 21
Strofe 8:		re	do-la 32
Strofe 9:		re	do-la 21
Strofe 10a:		re	do-la 20

Sequentia Christi hodierna pangimini

Het lezenswaardig artikel van Lawrence D. Nelson (1*) heeft mij er toe aangezet om me te verdiepen in bovengenoemd gezang. Deze vroege sequentie is minder bekend dan de jongere sequenties uit het graduale. Voor die jongere gezangen golden strenge regels: bv. *Veni sancte spiritus*, GT 253, zit wel heel strak in het pak: Het rijm krijgt veel aandacht en alle strofen bestaan uit 7+7+7 lettergrepen. Die strenge regels gelden nog niet bij zo'n vroege (Xde eeuw) sequentie als *Christi hodierna*. Dat mag blijken uit het vervolg.

De tekst (zie blz 1)

Christi hodierna heeft meerdere teksten: de handschriften uit Madrid en Lissabon bv. hebben een andere inhoud dan de Franse handschriften. Mijn restitutie is vooral gebaseerd op de Franse hss.

- Het gezang bestaat uit 10 dubbelstrofen en elke dubbelstrofe vormt ook wat de betekenis van de tekst betreft een eenheid.
- In de Latijnse tekst is nauwelijks sprake van rijm. Alleen in de dubbelstrofen
 - 1 (alle-**luia una**)
 - 4 (stabu-**lum** mun-**dus**)
 - 7 (po-**lum** lo-**cum**)
 - 10 (om-**nes** nos-**ter**) is er sprake van assonantie.
- De eerste vier dubbelstrofen passen redelijk goed bij de "wetten" van de jongere sequenties: de strofen zijn niet te lang en strofe b is een herhaling van strofe a. Maar na 4 wordt dat anders: bij de dubbelstrofe 5 en 6 heeft de herhaling veel meer lettergrepen. Ook de strofen 7, 9 en 10 hebben veel lettergrepen en strofe 8 is zelfs ongewoon lang. Dat komt niet voor in de jongere sequenties.

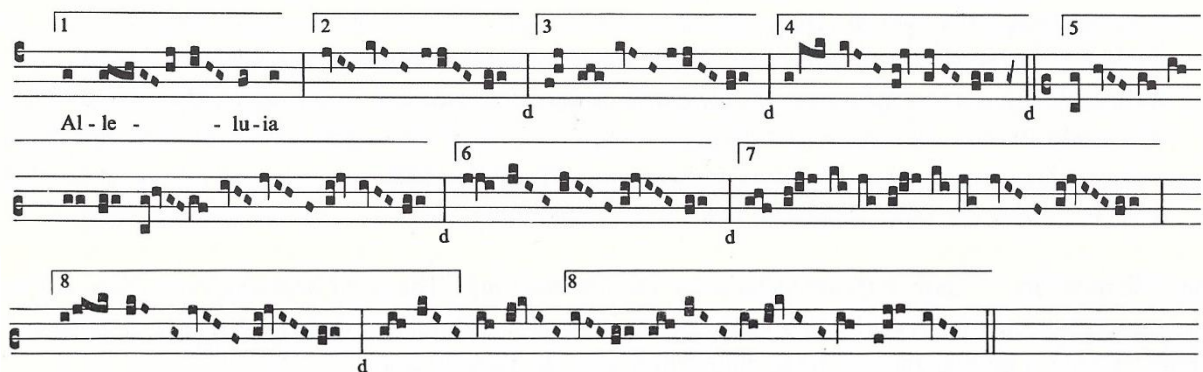
Nelson (1*) schrijft over de tekst: "At Christmas humans can sing like the shepherds who once joined the angelic choirs... The early-tenth-century "Christi hodierna" for Christmas takes the singer to the stable in Bethlehem. There he watches with shepherds who hear the heavenly host". Zie de vertaling van *Christi hodierna* op blz 2.

En nog een bewonderaar van de "early sequence" is Richard Crocker (2*): "How bright they sound, how gracefully they sing! They combine forceful direction in melodic profile with gracefully animated detail, restrained in

quality, discretely proportioned and positioned. They combine a clear sense of tonal locus with an easy kind of motion capable of spanning great distances. The early sequence is an extraordinary adventure in lyricisme, not exactly unprepared, since no style of melody that came after the Gregorian could be called unprepared; but nonetheless fresh, and different, *sui generis*, a major accomplishment in the history of music."

De melodie

De melodie hoort tot de zogenoemde MATER-groep, vooral te vinden in de Franse handschriften. Bijvoorbeeld in ms PBN1121 fol.59r. De Goede (3*, blz. XCIV) noteert deze neumatische melodie in kwadraatnotatie.

De pes subbipunctis in 4 moet *si-do-la-sol* zijn. Niet alle handschriften zijn het daarmee eens. De oudste handschriften en bv.34 bevestigen deze keuze. De *d* aan het einde van 7 ontbreekt. De derde balk bestaat uit 2 dubbelstrofen: 8ab en 9ab. De lijnen boven de noten kunnen weg.

De melodie komt overeen met mijn restitutie, maar de indeling is anders. In 5 zijn twee strofen samengevoegd en dat betekent dat het gezang bestaat uit 9 dubbelstrofen. Op deze manier noteren ook Nelson (1*) en Crocker (2*).

Dat samenvoegen gebeurt niet in de handschriften (4*) die ik bestudeerd heb. Zij laten een indeling zien van 10 dubbelstrofen.

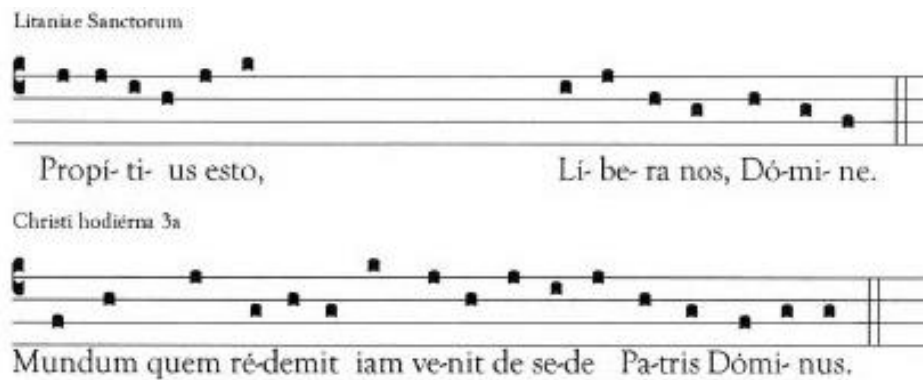
19 Strofen eindigen met dezelfde slotformule. Bij de strofen 1 t/m 4 is dat *la sol fa sol sol* en bij de strofen 5 t/m 10 is dat *mi re do re re*.

Toch is er een duidelijke tweedeling:

De melodieën van de eerste vier strofen hebben als grondtoon de *sol* en eindigen allen op *la do si do la sol fa sol sol*. Dat is opvallend.

De melodieën van strofe 5 t/m 10 liggen een kwint hoger en hebben als grondtoon *re* en eindigen ook op dezelfde melodie: *re fa sol fa mi re do re re*.

Ook dit is opvallend en komt niet voor in de jongere sequenties.
 Het geheel doet me denken aan de structuur van een litanie, waar de acclamaties, als antwoord op een aanroeping steeds dezelfde melodie hebben.

De omvang van de melodieën is klein: reine kwart, reine kwint en grote sext.

Mooi hoe de melodie in het tweede gedeelte geleidelijk opklimt:

5a en 6a hebben nog een omvang van een kwart. (*do-fa*)

In 5b en 6b stijgt de melodie naar de *sol*.

In 7ab begint de melodie op *sol* en voorzichtig klinkt een *la*.

8a: De *la* is duidelijk aanwezig in het motiefje *la-fa-sol-re* en dat motiefje wordt nog eens herhaald.

9a: De *la* heeft definitief zijn plaats gekregen en klinkt drie maal.

De 10 dubbelstrofen (zie schema op blz. 3 en de restitutie)

Strofe 1a heeft zijn eigen melodie. (14 noten)

Strofe 1b is een herhaling.

Strofe 2a heeft zijn eigen melodie. (14 noten)

Strofe 2b is een herhaling.

Strofe 3a heeft zijn eigen melodie. (17 noten)

Strofe 3b is een herhaling.

Strofe 4a heeft zijn eigen melodie. (17 noten)

Strofe 4b is een herhaling.

Strofe 5a heeft zijn eigen melodie. (13 noten)

Strofe 5b herhaalt die melodie, maar er worden 10 noten toegevoegd.
(23 noten)

Strofe 6a is een herhaling van melodie 5a. (13 noten)

Strofe 6b herhaalt die melodie, maar er worden 10 noten toegevoegd.
(23 noten)

Strofe 5 en 6 hebben als enige dezelfde melodie.

Strofe 7a heeft zijn eigen melodie. (21 noten)

Strofe 7b is een herhaling.

Strofe 8a heeft zijn eigen opvallend lange melodie. (32 noten)

Strofe 8b is een herhaling.

Strofe 9a heeft zijn eigen melodie. (21 noten)

Strofe 9b is een herhaling.

Strofe 10a heeft zijn eigen melodie. (20 noten)

Strofe 10b is een herhaling, maar de slotformule is gewijzigd. (25 noten)

De restitutie

Omdat er strofen bij zijn met zeer veel noten, kies ik voor de liggende stand, waardoor de lange melodie op één notenbalk komt.

Gelijke melodieën precies onder elkaar. Zo wil ik in de restitutie de structuur laten zien. Vanwege het verschil in lengte kan er tussen het eerste deel en het slotdeel van een strofe een opening ontstaan, wat het lezen van de melodie iets kan bemoeilijken.

Dr. P. Stevens: restitutie van de Latijnse tekst en de vertaling

Jan Lipsch: kwadraatnotatie

Marg Vroomen: lay-out

Louis Krekelberg: restitutie en verantwoording,

Januari 2023

1a Al-le-lú-ia.

1b Chris-ti ho-di-ér-na.

pan-gí-mi-ni om-nes u-na.

2a Vo-res sí-mul cón-so-nant.

na-ti-vi-tá-tis magnae.

2b Ver-bum ca-ro fac-tum.

ex-hí-be-re se bó-lu-it.

3a Mi-undum quem re-dé-mit iam ve-nit.

de-se-de Pa-tris Dó-mi-nus.

3b Nun-ti-at án-ge-lus, pas-tó-res.

in-gén-ti-cur-runt gáu-di-o.

4a Prae-se-pi-o pú-e-rum.

Ma-rí-a pó-su-it in stá-bu-lum,

4b Má-gi-ens in-fán-tu-lum.

a quo ré-gi-tur om-nis mundus.

5a **M**i - gi - lán - tes pas - tó - res áu - di - unt - que cho - ros

5b **A**n - gé - lí - cos in coe - líis psal - téu - tes gló - ri - a laus de - cus in ex - cél - síis De - o.

6a **Q**uem pro - phé - tae cuncti pre - co - ní - á - runt o - íim

6b **A**am ap - pá - ret for - ma quam ín - du - it **D**ó - mi - nus quem ví - git ma - ter pan - nis te - git.

7a **E**x - í - gu - o té - gi - tur dí - ver - só - ri - o

7b **N**on hic o - stris, e - lé - git non au - rí - fi - cum

8a **A**la - ri - ae gé - ní - trí - cis ex - sul - tá - bat in - con - ta - mí - ná - tus al - bus e - ní - xa est

8b **M**o - seph val - de se sí - mul re - co - le - bat ad - mí - rán - do re - trac - tá - bat quid re - i - ac - tu hu - íu - sce mó - dí be - ní - ret.

9a **Aló** -ní - tus som-nis ab án-ge-lo ut in Ae-gyp-tum fú-ge-ret cum par-bu-lo,

9b **He**-ro-dem ín-pi-um fú-ge-ret qui quae-rit Chris-tum cá-l-li-de oc-cí-de-re.

10a **Nos** quo-que ip-sum a-do-ré-mus ip-súm-que de-pre-cé-mur sí-mul omnes,

10b **Nos**-tris ut re-lá-xet de-líc-tis per-én-nis do-net bo-nis **Do-mi-nus De-us nos-ter.**

- 1*.** Nelson, Lawrence D.: A comparison of some 9th Century and 12th Century Sequence Melodies.
- 2*.** Crocker, Richard: 1977. The early Medieval Sequence. Berkeley and Los Angeles: University of California.
- 3*.** De Goede, Nico: 1965. The Utrechts Prosarium. Liber Sequentiarium. Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis Amsterdam.
- 4*.** Geraadpleegde handschriften:
 - a. PBN Latin 1120 fol.108r Trop. Pros. Saint-Martial Xde eeuw
 - b. PBN Latin 779 fol.vue 8/122-9/122 Trop. Pros. Saint-Martial XIde eeuw
 - c. E-SAU Ms.2637 source 48357 fol.267 Portugees Early Music XIde eeuw
 - d. PBN Latin 887 fol.150v-151r Trop. Pros. Saint-Martial XIde eeuw
 - e. PBN Latin 1118 fol.148v-149r Trop. Pros. Saint-Martial Xde eeuw
 - f. PBN Latin 1119 fol.145rv-146rv Trop. Pros. Saint-Martial XIde eeuw
 - g. PBN Latin 1084 fol.231rv-232v Trop. Pros. Saint-Géraud Aurillac XIIde eeuw
 - h. PBN Latin 1086 fol.41rv-42rv Trop. Pros. Proc. Sancti Leonardi XIIde eeuw
 - i. PBN Latin 903 fol.181v-Grad. Trop. Pros. Saint-Yrieix XIde eeuw
 - j. Angelica 123 fol.201v-202r XIde eeuw
 - k. Madrid 19421 fol.39v-40r XIde eeuw
 - l. Lissabon Illuminado 084 fol.19rv-20r XIde eeuw
 - m. Modena 7 fol.10v-11rv XIde eeuw
 - n. Piacenza 65 fol.230rv-231rv XIde eeuw
 - o. PBN Latin 904 fol.16v-17rv XIIIde eeuw
 - p. BV 34 fol.18v-19r XIde eeuw

